

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMITINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 10(67)

1992 m. gegužė

Gyvenimas - tai kova už laisvę, kova - tai Gyvenimas pergalėi **Nepamirškime, kas esame**

Kai mus nalkino okupantai 1939-1952 m., kai po kruvinų sužudytių trispalve davėtių priesiūlų gindavo Tėvyną Lietuvą, mūsų pasiryžimis buvo šventas ir keliais atlikus. Kovėmės mūsuo su okupantais ir nesudrebėjome, kad mūsų maktu negu prieš.

Kai mūsuo su okupantais ir jūs tarnais mums nuo žaidėjų kraju permirškavome drabužius, o nes jaučiauviu, kuo žaidėjai ir automobilių vamzdžiai degė svilių veidai, alyje, pienukai ir kraujas - tvelkėsi į smegnius, mes nepasidavėme. Ir kaip mus mirės įrino čiausią kepurė. Nuo priešo ugnes žarbingai žuvo narsieji brodai partizanai. Nuo sprogimėjančių granatų pragaro drebėjo žemė, bet nesudrebėjo mūsų priesiūla Tėvynel.

Per šiaurieius tardymus kalėjimose ir lagertuose mes buvome tvirti kaip Jūros uola, į kurį atstrenkėjosi dūlti bangos ir lafai. Graužikės bebeimės lietuvių, slėpuojos ir slauguojos sužeistas partizanus, kantriai už tai kentoję karygoje ir tremtyje.

Kaip ne gėdė daber kai kuriems iš mūsų prabyni lovio, iš kurio mito okupantai? Nediržkime tapci būsimių aplinkėtos Lietuvos valstybės filialiniams Kovos už Tėvynės laisve garbė ir mūsų vises gyvenimas turi šviesių kelių atstoties kartoms. Būkime ligi pasuktinės seruo gyvenimo akimirkos tvirti kaip Jūros uola!

Kostas SKIRKA
Buv. Gedimino partizanų būrio vadasis
Telšiai

Ona BUDZILAITĖ

Vėjas pėdsakus nušluosto

Gimel šmogus, etni šmogus ir klysti.
O pėdsakus nušluosto vėjas.
Gimel šmogus - o šmogui lemta klysti, -
Lyg qšuolas nesi tvirtai stovėjės.

Eini šmogus gyvenimu, klumpi ir miršti.
O pėdsakus nušluoja vėjas.
Gyvenimas tave kaip niekniekį ušmirsta,
Nes nekviečias buvali atėjės.

Gimel šmogum, etni šmogum ir miršti,
O pėdsakus nušluoja vėjas.
Gyvenimas tave kaip niekniekį ušmirsta,
Nes nekviečias buvali atėjės.

Komijos ATSR, Uchta
1949 07 30

Audėjas

Ūlia mažinos, drebė kaip ladas,
Staklėse drikiasi audėklas šilko.
Vai tu, bernytė, svelkas, tau - labas,
Kam tu pasekėi pasaką ilga?

Gijo šilkintis audėklan drikias, -
Kelia raštuotą galį tu nuaušt.
Kiek čia svajota, kiek būta siektų -
Kas gal šnori, kas gal gali klaust.

Bėgo prabėgo mintys kaip stiklai.
Bėgo prabėgo - jų nepavysi.

Mintys ir šodžiai audėklan gula,
Mintinas šilkas draikos ir švyti.

Komijos ATSR, Uchta
1949 06 19

Esu tremtinys ir turiu lengvatai gauti Lietuvos, pasa, anksčiau už kitus. Darosi kokiu, kaip rezistencijos daiviams ir tremtiniam suoneikimo ne esminės, o paradigmė lengvatos. Pavyzdžiu, buvusių tremtinui žemė negražina, ne jis neatsivybė dokumentus yra praraides aresto ar tremties metu. Valstybinių tremtinų, panašiai, kad 10-ies metų likotarpiai tuo dokumentus išduotas, o toji žemė gal jau bus kelis kartus perparaudo. Tai kaip nesipilkinti tremtinui? Pasa, jam anksčiausiai, o archyvinę pažymą apliečiame žemę - vėliausiai.

Rimantas LIAKAS

Vilnius

Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungos taryba ir rajonų skyrių pirmininkai, 1992 m. gegužės 9 d. susirinkę i konferenciją Kaune, nutarė:

stebėdami destruktyvią Aukščiausiosios Tarybos kairiųjų bei Tautos pažangos frakcijos politinę veiklą, kuri skaldo Lietuvos visuomenę ir keliai Parlamento bei Vyriausybės krize,

apgalestydami, kad dalij Tautos pažangos bei kairiųjų frakcijų deputatus - A.Ambrazevičiū, B.Nedzinskienė, G.Ilgina, V.Andriukaitis, A.Degutis, A.Sakala - rinkimineje kovoje remti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sajungą,

atnirbojame nuo minėtų deputatu politinės veiklos;

neleidžiame Aukščiausiosios Tarybos Pirmininko V.Landsbergio pozicijai,

reikalaujame 1992 m. birželio 6 d. surengti referendumą "Dėl buvusių sovietų kariuomenės išvedimo" kartu su referendumu "Dėl Prezidento institucijos atkūrimo";

laikydami išnostato, kad Lietuvos Respublikos Konstituciją turėti teisė priimti tik naujai išrinktas Seimas, o ne okupacijos sąlygomis rinkta Aukščiausiosios Taryba,

griežtai pasisakome prieš referendumą Konstitucijos klausimui ir pritarame premjero G.Vagnoriaus siūlymui šiu metų rudenį surengti Seimo rinkimus;

remdamas premjero G.Vagnoriaus poziciją dėl nedelsiamo Lietu-

vos banko valdybos pakeitimo,

reikalaujame patraukti baudžiamojon atsakomybėn banko vadovus, kaltus dėl Lietuvos ekonominės žlugdymo;

taip pat reikalaujame patraukti Parlamente vardiniam balsavimui klausimą dėl buvusių premjeres K.Prunskienės deputato mandato atėmimo už valstybės interesų išdavimą ir bendradarbiavimą su KGB;

pavesti Lietuvos Respublikos Prokuratūrai iškelti K.Prunskienėi baudžiamają bylą už antivalstybinę veiklą;

neleidžiame uždirkti kelią masinių informacijos priemonių panaudojimui antivalstybinei veiklai;

reikalaujame nedelsiant patraukti Radijo ir televizijos Valdybą ir pasikriti radijo ir televizijos generaliniu direktoriūm Nacionaliui sau gumo tarnybos rekomenduotą asmenį;

taip pat reikalaujame nalioti mūsų Sąjungos prezidentą Balį Gaļauską parlamentinės komisijos KGB veiklai Lietuvoje tirti pirmininku, kadangi jis, kartu buvdamas Nacionalinio saugumo tarnybos generaliniu direktoriūm, galės efektyviausiai panaudoti KGB archyvo medžiagą sau gumo darbe.

Elektrėnų skyriaus visuotinio susirinkimo, įvykusio 1992 m. balandžio 5 d.

Atviras išaskas

Mielis ir brangus likimo sesės ir broliai!

Arėja lemtinti referendumai dėl okupacijos kariuomenės išvedimo ir dėl Prezidento institucijos Lietuvoje atkūrimo, vėliau - Prezidento rinkimai, o po to - rinkimai į Lietuvos Seimą ir vietinės savivaldybes. Dirbkime, aškinkime savo draugams ir patis tamiams tikrą Lietuvos politinę padėtį, kvieskime juos aktyviai dalyvauti referendumuose ir vėliau rinkimuose, pasisakyti taip, kad būtų teigiamai išsprastas klausimas dėl Lietuvos Prezidento institucijos atkūrimo, vėliau - išrinktas Lietuvos Presidentu p. V. Landsbergis, o per rinkimus į Lietuvos Seimą ir savivaldybes nepasiartotų 1990 metų rinkimų klaida, kai prisdengusiu Šafūdžio vėliau į Parlamentą pateko tiek daug socialbolševikinės pakraipos deputatų. Jie stabdo radikalias reformas Lietuvoje, jos ėjimą į laisvą Europos šalių šeimą. Mes tikimės, kad per dvejus dabartiniai Parlamento darbo metus dauguma Lietuvos žmonių susidare teisingą nuomonę apie kiekvieną deputatą. To linkime sau ir visiems Lietuvos piliečiams ir tesaugo Viešpatių mūsų brangiajai Tėvynė - Lietuvą!

Elektrėnai,
1992 m. balandžio mėn. 5 d.

Skyriaus tarybos pirmininkas
A.Pačkauskas

Jurgis OKSAS

Raudonuju samokslas

Prabėgusi savaitė gausi įvykių, kurie jei į Lietuvos istoriją. Pirmiausia - tai didžiausios Vakarų Europos šalies - Prancūzijos Prezidento vizitas į Lietuvą, pasibaigęs labai reikšminga draugystės ir bendradarbiavimo sutartimi. Antra - galutinai AT išrylikėjusi vadiniamas Tautos pažangos frakcijos išdavystė. Ir trečia - ryžtingas tautos valios pasireiškinimas, protestuojant prieš raudonujių vykdomą valstybės perversmą.

Prezidento Prancūzijos Miterano Lietuvai pažadėta Prancūzijos politinė, ekonominė ir karinė pagalba šiu sunkiu valstybės atkūrimo laikotarpiu ypač reikšminga tuo, kad tai iš tikro nesavanaudiškas draugystės aktas. Kartu tai Lietuvos valstybės būsimojoje Europoje pripažinimas.

Pakangelių išdavystė galutinai atsiskleidė gegužės 14 d. plenariname Parlamento posėdyje, kuri televizijose matė visa Lietuva. Šiurkščiausias ciaimis, visiškas savo rinkėjų valios ir tautos interesus nepaisymas, atviras broliai vienės su komunistais parodė vienems, ko iš tikrujų siekią šios frakcijos deputatų. Tai grupiniai ir asmeniniai interesai, paversti parlamentinės veiklos tikslu.

Kaip atsitiko, kad, neseniai buvę mažuma, komunista perėmė Parlamento kontrolę? Katriosioms bei centristinėms Parlamento frakcijoms susijungus į vieną prokomunistinį

bloką ir patriotinėms jėgomis netekus persvaros, išryškėjo grupelės jaunesnės kartos deputatų, palikę be postų valdžios dalybose, ambicijos. Tuo bematant pasinaudojo komunistai ir patraukė šią nestabilią reikalingą grupuotę į savo pusę. Veikliausiai galutinis Pažangos frakcijos tikslas yra pasitelkus komunistus nuversti AT Pirminką V.Landsbergį bei Premjerą G.Vagnorių, ir patiemis užimti jų vietą. Šie aukštai ir galbūt kiti, žemiškesni motyvai, matyt, nulémė, šios grupuotes apsisprendimą pasuki išdavystės keliu.

Smarkiai padidėjęs Rusijos kariuomenės aktyvumas krašte, jos generoli užuominos, kad neverta išvesti kariuomenės, nes nauja Lietuvos valdžia jų netrukus atsikvies atgal, ir sugriežtėjęs Maskvos derybininkų tonas verčia sulkusti, ar komunistų sumanytas valstybės perversmas Lietuvoje nera suderintas su buvusioms imperiniems struktūromis. Panašu, kad parlamentinių žaidimų tikslas - sugražinti Lietuvą į "motinėles Rusijos" glėbi.

Priešiškai Lietuvai jegu užvaldytas Parlamentas iš karto parodė, kad jis nepritaras nei demokratijos plėtojimui, nei ūkio reformoms, nei teisingumo vykdymui. Atmetas net Premjero G.Vagnoriaus reikalavimas pašalinti iš postų nusikaltusius Banko ir

Energetikos ministerijos vadovus. Jei tauta leis komunistams ir toliau kontroliuoti vienvaldę Aukščiausiąją Tarybą, Lietuva bus galutinai apiplėsta ir parduota. Viešpatatus saujele postkomunistinės mafijos rykiui, o tauta vergaus kaip ir ankstesniais okupacijos dešimtmiečiais.

Tad ką šiandien reikėtų daryti? Pirmiausia - kuo aktyviausiai visiems iki vieno dalyvauti referendumuose "Dėl Prezidento institucijos atkūrimo" ir "Dėl buvusių sovietų kariuomenės išvedimo". Reikia pasakyti ryžtingą "Taip" prezentui ir griežtą "Ne" okupacinei kariuomenei.

Antra, reikia masiškai dalyvauti visose protesto akcijose, mitinguose ir susirinkimuose, smerkiančiuose ardomąjį komunistų veiklą. Tokios akcijos, kaip daugiatūkstantinis sekmacių mitingas Vilniuje, Nepriklausomybės aikštėje, nepaliéka komunistams jokių pergalės vilčių.

Trečia, reikia griežtai pareikalausti iš Parlamento skelbtį ši rudenį Seimo rinkimus ir neprirti tautai raudonujių parengtos konstitucijos, kuri įteisintų Lietuvos amžiną postkomunistinės mafijos viešpatavimą ir netarką.

Nepriklausomybė ir demokratija pavojuje! Tik mūsų visų pastangos išgelbės Lietuvą nuo naujos komunistinės vergijos.

1992 05 18

Tai buvo šviesa

Krasnojarsko tremtinės buvo me ir mes - keturios dukterys su mama. Barako kambarėlyje kartą per savaitę darydavau aitoriu: pakabindavau sventą paveikslėlį, už tiesdavau u staliuką išsiuvinėta staltiese, uždegdavau žvakės. Sutartu laiku iš gretimų barakų sueidavo lietuvių. Melsdavomės. O kunigas Juozas Gustas priešio aitoriaus auksodavo šv. Mišias, klausydavo išpažinčių. Tai būdavo mažutes mūsų dvasinės šventės.

Kai kun. J.Gustas nusipirko namuką, mūsų maldos namai persikelė ten. Kunigo šeininkinė buvo K.Viršilienė, tremtinė su trimis vaikais. Tai buvo dori ir dvasingi lietuvių. Pernai "Tremtinyje" paskelbta versija, jog kunigas mirė nuo slapčia pilam vaistu, manau, prasimanymas. Man teko gerai pažinti jo aplinkinius, jį pati ir patirti kartu su visais bedaliais ta skaudžią netekties valandą, atsišveikinant su juo prie karsto. Jo atminimas visada liks mums brangus, nes tai buvo žviesa, sergėjusi nuo nevilties ir pražūties.

1958 m. gržome į Lietuvą. Kunigo Šeininkinė iškėlė iš Lietuvos su vaikais į Lietuvą. Buvome susitikę. Ačiū Dievui, esame po téviškės dangumi.

Eugenija STANIŪTĖ-NAVICKIENĖ
Skuodo raj.

Nuotraukoje: Vestuvių ir pirmojo Komunijos iškėlė - E. Navickienė.
Krasnojarskas, 1956 m.

MUMS RAŠO

Po viešnagės Sibire

Danutė Kryžanauskaitė - Lukminienė Krasnojarsko kr. Anchonovo kapinaitėse

Po daugelio metų vėl išvydau savo varganos vaikystės Krasnojarsko krašte gamtovalzdžių: Suchaškos upelį, kurio slaituose augo niekienu nesodinami serbentų krūmai, pievo se žydejo bekvpavas lelijos ir pinavojos, o tolyje stiepėsi aukštai kalnai, nuo kurių ir dabar mačiau vis tokiai pačiai skurdžiai, purvinai gyvenvietė. Kalbėjau su tenykčiais žmonėmis. Vyresnės kartos gyventojai gerai prisimena lietuvius, net jų pavardes, giliai mūsų darbštumą, ištvermę, sažiningumą, draugiškumą. Buvaus su jaudinta iki ašarų, kai rusės moterys

lietuviškai užtraukė "Leiskit į Tėvynę..."

O tenykštės gyvenvietės, miestai man visai nepatiko: trūksta darbštus šeimininko rankų.

Skaudžiausia buvo kliaidžioti po aplieistas kapines, kuriose prieš daugelį metų sudegė visi mediniai lietuviški kryžiai. Neradau ir dviešimtmetės sesutės kapo, o norėjau jos palaikus parsivežti į Lietuvą.

Danutė KRYŽANAUSKAITĖ-LUKMINIENE
Rietavas

Nemokėkime pensijų mūsų priėšams

Perskaite spaudoje, kad buvusių KGB darbuotojui rengiami dokumentai vienai didžiausių pensijų gauti, prisiminiai laikus, kai Nepriklausomos Lietuvos pareigūnams okupantai neįskaitė išdirbtą laiko ir pensinį stažą.

1956 m. rugpjūčio 4 d. TSRS Ministeru Taryba apie tai parengė nutarimą, o 1962 m. spalio 25 d. jos pavyzdžiu ir Lietuvos komunistinė vyriausybė sukūrė ir paskelbė savo analogišką nutarimą. Jo priedelis gana platus. Čia išrašyti šie pareigūnai:

1. Respublikos prezidentas, ministrai, viceministrai, ministerijų generaliniai sekretoriai, valstybės kontrolierius, valstybės revizorių-inspektorius, valstybės tarybos pirminkas, jo pavaduotojas ir tarybos narai, Klaipėdos krašto gubernatorius.

2. Respublikos prezidento, sei mo, ministru kabineto, valstybės tarybos, valstybės kontrolės ir ministerijų kanceliarijų viršininkai (vedėjai), ministru kabineto reikalų vedėjas ir prezidento sekretorius, ministerijų sekretoriai, ministru kabineto kanceliarijos ir juriskonsultų komisijos sekretorius, ministru asmenų sekretoriai. Vyresnieji referantai ir referentai, visų pavadinimų vyresnieji revizoriai, vyresnieji kontrolieriai ir revizoriai.

3. Apskritių viršininkai, miesto burmistras ir ju padėjėjai. Apskritių viršininkų istagu ir apskritių bei miestų savivaldybių sekretoriai ir skyrių vedėjai. Valstčių viršaicių.

4. Visos pareigos policijos istaigose, jūros apsaugose, kalėjimuose, koncentracijos ir priverčiamųjų darbų stovykllose, išskaitant stovyklas mažamečiams, aresto namuose, vi daus reikalų ministerijos policijos ir valstybės saugumo departamento, taip pat cenzoriai.

5. Teismų pirmininkai, teismų skyrių pirmininkai, teisėjai (iskaitant jų stažavimo teismo kandidatais laika), vyriausiojo tribunolo, apeliacinių rūmų ir teismų sekretoriai ir ju padėjėjai. Kauno apygardos teismo vyresnysis notaras ir jo padėjėjai, teismų antstoliai. Teisingumo ministerijos tarybos narai ir kalėjimų inspektorius. Karo teismų ir karo komendantūrų civiliai tarnautojai.

6. Prokurorai (valstybės gynėjai) ir ju padėjėjai, tardytojai, prokuratūrų sekretoriai ir ju padėjėjai.

7. Departamentų valdybų ir kitu jiem tolygiu istagu, kurios buvo ministerijų centrinių aparato sudėtyje, vadovai ir ju padėjėjai (padėjėjai), patarejai, valdininkai ypatin giems reikalams. Ministerijų, departamentų ir kitu jems tolygiu istagu skyrių viršininkai (vedėjai), vyresnieji inspektorai ir inspektorai. Susisiekimo ministerijos inžinerių tarybos pirminkas, direkcijų direktoriai ir ju padėjėjai.

8. Ministrų kabineto kanceliarijos, valstybės kontrolės ir ministerijų juriskonsultai ir ju padėjėjai.

9. Igaliotieji ministrai, atstovai užsienyje ambasadoriai ir sekretoriai, visų rangu konsulai, vicekonsulai, atašė, diplomatiniai kurjerai.

10. Mokesčių inspekcijų ir akcizo inspektorai bei ju padėjėjai. Akcizo kontrolieriai. Muitinių viršininkai ir ju padėjėjai. Darbo inspektorai.

11. Atsakingos vadovaujančios pareigos fašistinės ir kitos reakcinės partijose bei organizacijose. Buržuazinių laikraščių bei žurnalų redaktoriai ir ju padėjėjai, skyrių vedėjai ir ju padėjėjai. "Seimo darbų" ir centrinių statistikos biuro redaktoriai, užsienio reikalų ministerijos vyresnysis redaktorius.

12. Prekybos ir pramonės rūmų, žemės ūkio ir darbo rūmų valdybų pirmininkai ir narai.

13. Visų religinių kultų tarnai. Teologijos dalykai ir religijos dėstytojai universitete bei mokyklose.

14. Bankų (išskyrus jų skyrius ir filialus), akcinių bendrovų ir kitų pramonės bei prekybos įmonių valdybų pirmininkai, narai ir direktoriai (valdytojai). Dvarų valdytojai.

15. Valstčių savivaldybių sekretoriai ir miškų urėdai - tuo atveju, jeigu jie turėjo stambius, buožinius ūkius arba jų vadovaujančias pareigas fikstiniše ir profesinėse partijose ir organizacijose.

16. Visos pareigos įstaigose, įmonėse ir organizacijose asmenims, kurių tuo metu turėjo stambius, buožinius ūkius arba pramonės bei prekybos įmones.

17. Analoginės pareigos Lenkijoje ir kitose valstybėse, valdant buržuazinėms vyriausybėms.

Vadinasi, pateko į okupantų nemalonę ne vien atsakingi Neprikalūs Lietuvos pareigūnai, bet ir eilinių darbuotojai, o dabar mokama pensija didžiausiams mūsų priėšams, vykdžiusiems lietuvių tautos genocidą. Kai kas žada mokėti pensijas ir sovietiniams karininkams, aktyviai prisidėjusiems prie gamtos teršimo ir mūsų miškų naikinimo.

Pagalvokime, ar galima taip svaidyti respublikos lėšas? Šiuo atveju imkime pavyzdi iš buvusių okupantų. Iki Lietuvos Aukščiausiosios Taryba priims pensijų mokėjimo įstaigą, jos bus mokamos ir mūsų valstybės priėšams.

Vandalinas JUNEVICIUS
Kaunas

Kova su vaikais

Šakių rajono Tarybos komisija nusikaltimams prieš lietuvių tautą tirti

Viena 1947-ųjų balandžio diena Šakių apskr. Valių kaime.

Penkiolikmetė Agota Ulinskaite palydėjo seserį Eugeniją, kuri mokėsi Šakiuose. Griždama namo, Agota patėmė per laukus einančių stribų būri. Stribai liepė sustoti, mergaitė paklusso, bet pasigirdo šūvis, kitas. Mergaitė sužeidė krūtinę ir ranką. Išsigandusi, plūsdama krauju, mergaitė paleido bėgti namo. Apie tai pasakojo Juozas Marcinkevičius, per kurį kėlė mergaitę bėgo. O iš paskos slinko stribų būrys. Išėjus į trobą, mergaitė griuvo į lovą. Tėvai pasiuntė 11 metų sunū į laukus parneštis arklį pakinkus, nes reikėjo sužeistą vežti į ligoninę. Į berniuką stribai taip pat ėmė šaudyti, tačiau nepataikė. Iš paskos atskubėjo Zvirgždaičių valstčiaus komsorgas Antanas Jasulevičius ir stribas Juozas Pečiulis. Smarkavo, barėsi, kad mergina pabėgo. Atseit, ju, stribų, būrys šaudė tik į begančią mergaitę. Tačiau mergina buvo pašauta į prieško. Apie šį įvykį davė parodymą ne tik kiti liudininkai, bet ir pats A.Jasulevičius, šiuo metu gyyenantis Kudirkos Naumiesčio.

Tėvai išvežė dukra į Zyplių ligoninę, kur po dviejų dienų Agotėlė mirė. Buvo peršauti plaučiai, ranka, labai nukraujavusi.

Pokario "laudies gynėjai" nesibodėdavo neleistinais metodais apklausinėti ir kurkus. Štai 1946 m. Vincas Bartininkas, 10 metų mokinys Zvirgždaičiuose ėjo iš mokyklos. Ji sustabde enkavedistai, užmete ant galvos kareivišką apsiaustą ir nusivedė. Matyt, bijojo, kad nepamatytų žmonės, jog suėmė vaiką. Jo knygų krepšelių pakabino ant medžio šakos. Berniuką Zvirgždaičių stribų būstiniuje laikė uždarytą daugiau kaip savaitę. Per tą laiką vaiką mušė, kankinio, gąsdinamai leido į šulinį ir vis klausinėjo, ar buvo užėję "banditai" į jo namus. (O partizanai tikrai užėdavo į Bartininkų trobą.) Be to, tardė ir visą Bartininkų šeimą.

Vaikas neišdavė. O juk ne vienas ir suaugęs neišvėrės kankinimų išduodavo.

Ištrauka iš raj. laikraščio "Draugas"

"Vities" rinkt. Šarūno būrio partizanai. Gružų miške 1945 m.

Esu buvęs "Vities" rinktinės Šarūno būrio partizanas, kulkosvaidinininkas. Siuncių jums mūsų būrio partizanų nuotrauką. Fotografuota 1945 m. vasarą Gružų miške. Pirmoje eileje: iš kairės pritūpė Edvardas Survila, Lakštingala, Baliaus Survilos sūnus iš Ukmergės apskr. Siesikų valsč. Gružų km. (dabar gyvena Siliutės raj. Ž. Naumietyje); Dominas Cekauskas - Krėvės iš Ukmergės apskr. Taujėnų valsč., Salnų km. (jis nebuvo reprezentuotas ir yra gyvas; žinome, kad Lietuvoje gyvena sietima pavarde, bet nezinome kur; aš ir partizanas Lépa

norėtume su juo susitikti. Gal jis kada nors užėtų pas mane, lauksiu; Povilas Mackėla-Rūkas iš Salnų km. (jis mirė Jonavos). Antroje eileje: (stovi iš kairės) Maniukas (pavardės ir varde nebeatmenu; jis yra žuvęs); Stanislovas Kuodis-Frizas, kiles iš Siesikų valsč., Keručių km. (gyvena Ukmergėje, tel. 51743); Vygaandas (pavardės ir varde neprisimenu; jis yra žuvęs) ir Jokeris, žuvęs (pavardės ir varde neprisimenu).

Stanislovas KUODIS
Ukmerge

Ludvikas OŽKINIS

Per žvalgždes

Politiniams kaliniui Vytautui Petrušaičiui

Jis vedėjo mane po žvalgždeną dangu laiką valiko iš rankos į rankas, rodė į varnėnį vis naujas žvalgždes bei žvalgžkivius, moko juos aptežinti.

Anotočiai nusinešėjau atokaus kaimelio gyventojo "namininko" apie dangu žviesulius. I tai ju būdai man žinoti.

Matai, aš dyvideilių penkerius metus iš už spygliuotų lagerio viešikų per žvalgždes iš Lietuvos kalbėjau.

Juoda druska

Kristina Juozaitė

Ankstyvoje jaunystėje mane kurį laiką globojo skaudžiai tremtinės dailei patyrus moteris. Katalinė gyvenime klupreikdavau, ji nesmerkdavo manes, bet ir neguosdavo. Vakare padėdavo man ant stalos juodos duonos rieke, šalia paberdayo juodos druskos župėnį ir ramūs balsu paragiodavo. Išk, užvalgyk sau vieną, žū, ir atės pamazėlė širdis...

Vargu ar ta juodoji teisė druska, su miežieliais sumaišyta ir duspakęjanti žarija suskrūdintą, turėjo gycimosios galios, tačiau aš ir nūnai ja tuo siejosi negeriumu vaduojuos.

Faktai kaltina

1945 m. lapkričio 15 d. Ukmergės stribai ir NKVD trim pistoleto šūviais į galvą nušovė partrenkų savo troboje ant žemės geležinkelio darbininką Stasį Čepelį (g. 1935 m.). Savo žemės ir namų Čepelai neturėjo.

Tai įvyko Kulbių km. Kalkinimas - kam atidavės šautuvą (tā šautuvą jis buvo rades laukus ir pardavė už 2 pūdus grūdų kaimynui). Neišdavė, kam pardavės, todėl be teismo, savo vaikų akivaizdoje, buvo nužudytas.

Z. STUNŽENIENE

1992 m. gegužė

TREMTINYS

4

IVYKIAI

ŠILALĖS rad. Balandžio 25-osios rytą Pajūrio skyriaus politiniai kaliniai ir tremtiniai susirinko į miestelio bažnyčią. Pajūrio parapijos klebonas J. Baginskas aukojo šv. Mišias už žuvusius lageriuose, tremtyje ir kovose už Lietuvos laisvę. Po pamaldų visi pasuko į vidurių mokyklą ir pasikalbėjo, kaip pasirengti referendumams dėl okupacijos karuomenės išvedimo ir Prezidento institucijos atkūrimo. Pokalbyje dalyvavo kun. klebonas J. Baginskas. Jis palinkėjo vienybę, išvermės ir didesnio pasitikėjimo Parlamentu, Vyriausybė ir savimi. Visi vieningai pritarė PKTS Šilalės raj. pirmminiko K. Balčiūno kvietimui Prezidento rinkimuose balsuoti tik už gerb. V. Landsbergio kandidatūra.

Pripetė pajavirino Kvėdarnos tremtinų choro dainos, politinių kaliniai ir tremtiniai poezija ir kuklios vaišės su puodeliu arbatos.

I.PUIDOKIENĖ

ŠAKIU raj. Gegužės 3 d. Griškabūdžio bažnyčioje įvyko pamaldos už paskario metais žuvusius bei bolševikų nukankintus rajono apylinkių partizanus. Šv. Mišias aukojo ir pamokslią pasakė Jo Ekselencija vyskupas. Prekšta. Po pamaldų jis pašventino miestelyje Albino Staugaitių pastatyta kankinių atminimo kryžių. Iškilmėse dalyvavo Saulių sąjungos Krašto apsaugos kariai. Žodži tarė Griškabūdžio vienėtis, buvę partizanai, politiniai kaliniai. Dainavo Griškabūdžio parapijos chorus.

Eugenijus ŠILINGAS

Jurbarkiečių dainuoja

Kalinti Raseinių, Kauno, Vilniaus kalėjimuose, kankinti Intos, Magadano, Karagandos, Irkutsko, Igarkos lageriuose, žmonės gržo dvasiskai nepalūžę, kupini noro bendrauti, burtis. Jurbarkiečių mokytojai rajono deputatu Antanui Kasuliu kilo mintis suburti tremtinį chorą. Šią idėją parėmė A. Sodeikos muzikos mokyklos direktorė Marija Tautkuvičienė. Ji pati ir ėmėsi darbo: subûrė apie 40 dainininkų.

Mūsų chorus dainavo ir 1991 m. sausio 13 naktį, budėdamas prie Aukštaitijos Tarybos. O neseniai Jurbarko lankydamas Aukštaitijos Tarybos pirmininkas V. Landsbergis padėkojo Jurbarko tremtinį chorui už geras dainas.

Jonas STRAŽINSKAS

Jurbarkas

SKELBIMAI

Skelbiame, pavardes rezistencijos dalyvio pažymai gauti: Jonas Lančiūnas, veikė Trakų apskr., Romualda Kraunelytė-Urbonienė, veikusi Varėnos raj., Genovaitė Bezdžiūnaitė, veikusi Biržų raj.; Jonas Rindika, veikęs Kauno raj. Garliavos valčių; Donaldas Mateliūnas, veikęs Panevėžio raj.; Jonas Balčiūnas, veikęs Panevėžio raj.; Adolfas Gurklys, veikęs Rokiškio raj.; Elena Abeliūnaitė-Zilvinienė, veikusi Panevėžio raj.; Pranas Kuodis, veikęs Panevėžio raj.; Antanas Kadys, veikęs Ukmergės raj.; Janina Vazgytė-Gulbinienė, veikusi Kedainių raj.; Jonas Bievenis, veikęs Utenos raj.; Kazys Šeša, veikęs Utenos raj.; Jonas Bielinis (po mirties), veikęs Švenčionių raj.; Vaclovas Cekanaukas, veikęs Panevėžio raj.; Steponas Juscius, veikęs Jurbarko-Taurės raj.; Juozas Butkėnas, veikusi Taurės-Jurbarko raj.; Antanas Bleliukas, Vytautas Zukas, Emilia Valčienė, Andrius Dručkus, veikę Rokiškio raj.; Antanas Minčius, veikęs Marijampolės raj.; Albertas Dailidė, veikęs Švenčionių apskr., Kaltanėnų apskr.

Atsiliepimus prašome siusti LPKT sąjungos tarybai.

Gegužės 30 d. Merkinėje įvyks Krasnojarsko kr., Taštijo raj., Maturo ir Arbatų miško iškių 1948 m. tremtinų susitikimas.

Sv. Mišios 11 val., po to aplankymine partizanų kapus ir kelsimės per Nemunu i Janionių kaimą pas tremtinę Baliūniene. Ten įvyks prisiminimų popietė. Kvietiame bendro likimo draugus aktyviai dalyvauti.

Susitikimo organizatoriai

Gegužės 30 d., 13 val., Kėdainiuose, prie šv. Jurgio bažnyčios įvyks Norilsko suklimo 39-ųjų metinių minėjimas.

Smulkesne informacija suteiks Mindaugas Sudnikas, Kėdainiai, Liepu al. 17-22, tel. 52808 ir 54669.

Birželio 13 d. 13 val. pirmą kartą suskambės varpas naujoje Jonavos kapinių koplyčioje, pastatytoje žuvusių rezistencijos kovose, mirusiu tremtyje atminimui.

Kvietiame buvusius politkalinius, tremtinius, partizanus dalyvauti koplyčios šventinime, pirmose šv. Mišiose.

L.PUNIŠKIENĖ

Jonavos PKT skyriaus taryba

Švenčionių raj. Adutiškio kapinėse bus statoma koplyčia laisvės kovotojams atminti. Renkamos lėšos. Aukokite: Švenčionių taupomasis bankas, Nr. 6426, sąskaitos Nr. E-2, Valdas Striužas, Vilnius.

DÉKOJAME

P. Vytautui J. Bartkui, p. Vladui Vaitkui iš JAV už pinigines aukas, p. Nijolei Bagdžiūnienei iš Kanados už M. Miliūnės knygą "Kryželiai Arktikoje".

p. V. Jankaičiui iš Kanados ir p. Juodžiui, Černiauskui iš Švenčionių už pinigines aukas "Tremtinio" laikraščiu.

Renkamos aukos

Tremtinų Tarybos iniciatyva renkamos aukos AT apsaugai. Jau surinkta 20,7 tūkst. rub. Kaip ir ankstesnėse akcijose, aktyviausiai ir dosniausiai buvo buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai: A. Sestokienė - paaukojo 1000 rub., E. Pieragiene - 500 rub., T. Povilaitienė - 300 rub.

G. Almonaitis

Vilkaviškis

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,
lit. redaktorė Danutė BARTULIENĖ
techninė redaktorė Birutė OKSAITĖ

ATSILIEPKITE!

Jonas JUCIKAS, g. 1895 m. ir Juozas JUCIKAS, g. 1908 m. buvo suimti Tauragės raj. Žygaičių enkavestiu 1948 m. lapkričio 7 d. Laikinai kalėjo Žygaičių arestinėje, vėliau Tauragės Šubartinėje, Šilutės kalėjime. Nuteisti po 25-erius metus. Zinoma, kad kalėjo Taišete, stotis Vydrovėka. 1953 m. per Raudonajį Kryžių namiškiai sužinojo, kad jie mirė 1951 m. Kartu kalėjusi ir ką nors žinančiu apie brolius Jucikus ieško Emilia RASTIKIENĖ, 5904 Tauragės raj., Žygaičiai.

Jonas Vilčinskas-Doleris su seserimi Antanina

Jonas VILČINSKAS, Antano, g. 1920 m. Rokiškio apskr. Skapiškio valčių, Kandrenėlių km. Partizanas, slapyvardis Doleris. Veikė Kupiškio raj., priklausė Montės apygardai. Partizanui Černiniui-Spokui išduavus slėptuve, suimtas dar su trimis partizanais 1950 m. sausio 21 d. Kupiškio raj. Dvaromiškio miškelyje. Manoma, kad kalėjo Panėvėžio kalėjime. Kartu kalėjusių, mirties aplinkybes žinančiu ieško Antanina VILČINKAITĖ, 4892 Kupiškio raj., Skapiškio pšt., Ažuvodžių km.

Izidorius URMONAS, g. 1906 m. Gyveno Kaune, Aleksote. Liktinis puskarininkis, feljetonistas. Pasirašinėjo. slapyvardžiu Jonas Cir-Cir. Nu 1944 m. partizanas. Zuvo apie 1948 m. Šiaulių apskr. prie Rudiskių ar Gruzdžių. Rašykite "Tremtinio" redakcijai.

UŽJAUCIAME

Nuoširdžiai užjauciamame LPKT S. Alytaus skyriaus tarybos narę Janiną JUODŽBALIENĘ, mirus myliamam broliui.

PO TO, KAI RAŠĒME

Straipsnio "Jie gynė savo namus ir Tėvynę" autorius gavo papildomų žinių. Poetė Diana Glemžaitė-Bulovienė iš dar penkių būrio partizanai žuvo 1949 m. lapkričio 14 d. išduoti septintojo draugo.

Redakcija: Liudas DAMBRAUSKAS, Algirdas MARKŪNAS, Natalija PUPEKIENĖ, Dalia KUODYTĖ, Juozas ENČERIS, Alfredas SMAILYS

Vytautas RIMGAILA

Palangos ir Kretingos gimnazijos pogrindis

Vartydamas dėdės velionio Eduardo Rimgalos (Lietuvos kariuomenės savanorių, karo lakūno, Moravijos ir kitų lagerių politinio kalinio) užrašus, užtikau tokį išraižą: "Su manimi nuteistuji kamerė kalėjo Palangos gimnazijos direktorius J. Urbonas, matematikos mokytojas V. Jazevičius, 8-o klės mokinėlis iš Lazdininkų km. Marcelinas Galdeikis ir daugelis kitų. Visi jie pogrindinės organizacijos dalyviai..."

O atsiskaitinai susipažinė su Klaipėdos rajone gyvenančiu Stasii Skripkauskui, vienu iš Palangos pogrindininkų, išgirdau tokį pasakoja.

1941 m. rusai numatė mūsus žemėm ištremti į Sibirą, todėl slapstėmės ir trėmimo išvengė. 1944 m. grįžtant sovietams, tėvai ir dvi seserys nutarė trauktis į Vakarus, nes žinojo, kas ju laukia. Man, 19-mečiui vaikinui, reikėjo apsispresti. Palangos mokytojai J. Urbonas, V. Jazevičius, I. Gudaitė atkakliai ugdydė Tėvynės meile, moko dėrbti ir aukoti Lietuvos labui. Tad tvirtai nutariau su broliais Juozu ir Celestinu ikti Lietuvos. Sužinojo, kad Lietuvoje veikia ginkluoti partizanai, užsidėgėme ir mes, mokslieiviai, kažkuo prisidėti prie kovos už Tėvynės laisvę. Karta (1946 m.) matematikos mokytojas V. Jazevičius pasiūlė man ir mano klasės draugui Marcelinui Galdeikui stoti į pogrindinę organizaciją. Davė perkaityti priesakos teksta, prisalkino ir priėmė į organizaciją, patikėjo ir pirmą užduotį. Turėjau nuvykti į Kretingos ligoninėje dirbandant sesuo (galia, kad nebeparamenu įs pavardės) dave man paketą proklamaciją. Kretingos ligoninėje dirbandant sesuo (galia, kad nebeparamenu įs pavardės) dave man paketą proklamaciją. Dažių jų mokytojai davė man ir M. Galdeikui išplatinti - iškiliuoti Palangoje, Lazdininku, kaime ir kt. Užduotį sekmingai įvykdėme. Partizanų veiksmai, plėčiai pasakidusios proklamacijos sukelė ant kojų Palangos ir Kretingos kagebitus. Vėliau, per tardymą į teismą sužinojome, kad būta ir žudavimų. Prasidėjo masiniai areštai. Arestuotas gimnazijos direktorius J. Urbonas, mokytojai V. Jazevičius, I. Gudaitė, daug mokslieivių, taip pat ir M. Galdeikas. Atvežė į KGB Kretingoje. Tardydami mane žiauriai mušę, tačiau nieko neprisižiūpau, o konkretių įrodymų jie neturėjo. Cia vienoje kameroje sėdėjau su Lietuvos kariuomenės karininku Ozeraičiu. Jis per tardymus ypač žiauriai mušę ir kankino. Atrodo, kad jis vadovavo pagrindinei Kretingos grupėi. Nuteise jis 10-ai metu kalėti į tremties. Po tardymų Kretingoje mus atvežė į Klaipėdą, kur teise sovietų karo tribunolas. Žinia apie žiaurų Kretingos KGB tardytojų elgesį su kaliniais pasiekė valdžios viršunes. Tardytojai tarytum buvę nubausti, o mes susitarėme sakyti teisėjams, kad tardomu buvome žiauriai mušami. Nežinau, gal tai ir turėjo tribunolui itaką skriant bausmes. Teisiamuojus buvo 72 žmonės: Palangos, Kretingos gimnazijų mokytojai, mokslieiviai, gyventojai. Bausmes įvairios, bet visiems - ilgi kalėjimo metai ir tremties. Mane ir dar 16 teisiamuojus tribunolas išteisino. Tačiau ir išteisintas dar kalėjau penkis mėnesius. Išeję į laisvę išsilaikau baigiamuosius egzaminus. Tėvų žemė ir trobėsiai sovietų valdžios buvo atimti. Broliai Juozas ir Celestinas slapstėsi. Aš darbo Kretingoje negavau. Kiekvieną mano žingnį sekei enkavestai, persekojo. Ne kartą buvau ateistas į darbo kaip nepatikimas".

Norėtume jaminti Palangos ir Kretingos gimnazijų pogrindininkų žygarbius, plėčiau tai aprašyti, todėl malonai prašome atsilepti buvusius šių gimnazijų pogrindininkus, jų rėmėjus. Rašykite ir skambinkite adresu: 5813 Klaipėda, Sportininkų 9-62, tel. 19733, V. Rimgalai.

Pirmoje eileje iš kairės P. Milinauskas-Gailius ir Motiejus Jaruševičius-Lakštingala

Pranas MILINAUSKAS-Gailius, g. 1928 m. Alytaus apskr., Pievagalių km. Partizanas nuo 1948 m. Zuvo 1951 m. sausio mėn. Skaisčiuo km. Daugiau žinių apie jo likima laukia Albina MILINAUSKAITĖ-BARANAUSKIENĘ, Alytus, Naujoji 38-39, tel. 31926.

Pranas KAKTA, g. 1920 m. Tauragės raj., Trumpaičių km. Pasiabaigus karui, partizanas. Tėvai ir dvi seserys nutarė trauktis į Vakarus, nes žinojo, kas ju laukia. Man, 19-mečiui vaikinui, reikėjo apsispresti. Palangos mokytojai J. Urbonas, V. Jazevičius, I. Gudaitė atkakliai ugdydė Tėvynės meile, moko dėrbti ir aukoti Lietuvos labui. Tad tvirtai nutariau su broliais Juozu ir Celestinu ikti Lietuvos. Sužinojo, kad Lietuvoje veikia ginkluoti partizanai, užsidėgėme ir mes, mokslieiviai, kažkuo prisidėti prie kovos už Tėvynės laisvę. Karta (1946 m.) matematikos mokytojas V. Jazevičius pasiūlė man ir mano klasės draugui Marcelinui Galdeikui stoti į pogrindinę organizaciją. Davė perkaityti priesakos teksta, prisalkino ir priėmė į organizaciją, patikėjo ir pirmą užduotį. Turėjau nuvykti į Kretingos ligoninėje dirbandant sesuo (galia, kad nebeparamenu įs pavardės) dave man paketą proklamaciją. Kretingos ligoninėje dirbandant sesuo (galia, kad nebeparamenu įs pavardės) dave man paketą proklamaciją. Dažių jų mokytojai davė man ir M. Galdeikui išplatinti - iškiliuoti Palangoje, Lazdininku, kaime ir kt. Užduotį sekmingai įvykdėme. Partizanų veiksmai, plėčiai pasakidusios proklamacijos sukelė ant kojų Palangos ir Kretingos kagebitus. Vėliau, per tardymą į teismą sužinojome, kad būta ir žudavimų. Prasidėjo masiniai areštai. Arestuotas gimnazijos direktorius J. Urbonas, mokytojai V. Jazevičius, I. Gudaitė, daug mokslieivių, taip pat ir M. Galdeikas. Atvežė į KGB Kretingoje. Tardydami mane žiauriai mušę, tačiau nieko neprisižiūpau, o konkretių įrodymų jie neturėjo. Cia vienoje kameroje sėdėjau su Lietuvos kariuomenės karininku Ozeraičiu. Jis per tardymus ypač žiauriai mušę ir kankino. Atrodo, kad jis vadovavo pagrindinei Kretingos grupėi. Nuteise jis 10-ai metu kalėti į tremties. Po tardymų Kretingoje mus atvežė į Klaipėdą, kur teise sovietų karo tribunolas. Žinia apie žiaurų Kretingos KGB tardytojų elgesį su kaliniais pasiekė valdžios viršunes. Tardytojai tarytum buvę nubausti, o mes susitarėme sakyti teisėjams, kad tardomu buvome žiauriai mušami. Nežinau, gal tai ir turėjo tribunolui itaką skriant bausmes. Teisiamuojus buvo 72 žmonės: Palangos, Kretingos gimnazijų mokytojai, mokslieiviai, gyventojai. Bausmes įvairios, bet visiems - ilgi kalėjimo metai ir tremties. Mane ir dar 16 teisiamuojus tribunolas išteisino. Tačiau ir išteisintas dar kalėjau penkis mėnesius. Išeję į laisvę išsilaikau baigiamuosius egzaminus. Tėvų žemė ir trobėsiai sovietų valdžios buvo atimti. Broliai Juozas ir Celestinas slapstėsi. Aš darbo Kreting